

YABACINCILARIN CEZA SORUŞTURMASI VETÜRK VATANDAŞLIĞININ EVLENME İLE KAZANILMASI KONUSUNDAKİ YENİ YASAL DÜZENLEMELER

Yabancı bir kişi için en büyük kabuslardan birisi herhalde dilini bilmediği bir ülkede bir suç ithamı sebebiyle polis tarafından alıkonulmasıdır. Görevini yerine getirme çabasında olan kolluk kuvveti (polis, jandarma, sahil güvenlik ve özel kolluk güçleri) dilini bilmediği bir şüpheli ile karşılaştığında o da bocalayabilmektedir. Şunu memnuniyetle ifade edelim ki Türk kolluk teşkilatı hızla modernleşmekte bazı aşamalarda FBI veya CIA'nın bile 'şapka çıkaracağı' başarılarına imza atmaktadır.

Tespite dayalı olarak şunu da ifade edelim; kolluk kuvvetleri her ne kadar başarılı olurlarsa olsunlar yapılan bazı ihmaller suçsuz kişilerin suçsuz yere gereğinden fazla tutulması olaylarına da rastlanmaktadır. Hatta delillerin iyi toplanmaması yüzünden veya tercüman aracılığı ile yapılan mülakatlarda suçsuz kişilerin hiç vermedikleri bir ifadenin kurbanı oldukları da görülmektedir. Kolluk kuvvetlerinin bir yabancıyı göz altına aldıklarında bu kişinin, müdafisi vasıtasıyla, son derece aktif olarak soruşturma aşamasına katılmalıdır.

Türkiye'de göz altına alınan bir yabancının hangi hakları olduğunu ve hangi aşamalardan geçildiğini anlatalım.

- 1- Yakalan veya göz altına alınan yabancı hemen bir müdafii istemeli. Müdafinin atanması İstanbul Barosu tarafından ücretsiz olarak günün 24 saatinde yapılmaktadır. Müdafinin atanması tutulan şahıs tarafından yapılabileceği gibi tutulan şahsın yakınları ve arkadaşları tarafından da yapılabilir. Müdafinin atanabilmesi için vekaletname gerekmez. Gelen avukat 'ben tutulan şahsın müdafisiyim' demesi yeterlidir.
- 2- Yakalama ve göz altına alma: Türkiye'de polisin bir kişiyi göz altına alması olaya dayalı basit şüphe üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde veya suçüstü hallerinde gerçekleşmektedir. Olay mahallinde bulunan bir şahsın kolluk nezdinde bu olayla ilgisi bulunduğu kanısı uyanırsa ifadesine başvurulmak üzere göz altına alınabilirler. Yakalama işlemi tutanakla tespit edilir ve bir örneği tutulan şahsa verilir. Üst aranır ve yakınlarına haber vermesi için izin verilir. Bu aşamada yabancı arkadaşlarını arayabileceği gibi, Rus konsoloslukunu (kolluk kuvveti kendiliğinden ilgili elçiliği araması yasal zorunluluktur) veya İstanbul Barosu CMUK UYGULAMA servisini de arayabilir ve kendisine bir müdafii atanmasını isteyebilir. Bu talebi çok kısa bir süre içinde karşılanacaktır. Göz altına tutulan hiçbir şamasının müdafii olmadan yürütülmemesi tavsiyemizdir. Müdafii şahıs daha sonra vekaletname ile bu şahsın avukatı olabilir.
- 3- Yer Gösterme Tutanağının hazırlanması: Yakalanan şahıs önce doktora götürülüp hakkında yakalama anına ilişkin sağlık raporu alınır. Buradaki önemli nokta şudur: doktor şahsı muayene ederken kolluk kuvvetinin bu oda bulunması yasaktır. Kolluk kuvvetinin odada bulunması ancak doktorun iznine tabidir. Sağlık raporu alındıktan sonra olay yerine gidilir. Bu aşama çok önemlidir. Kanunda bu uygulamaya yer verilmemiş olmasına rağmen 'keşif' adı altında uygulanmaktadır. Yakalan şahıs aleyhine delil vermeye zorlanamaz. Çoğu olayda, şaşırtıcı biçimde, yer gösterme tutanağı yakalanan şahsın suçu kabul etmesi/ıkrarı ile bitmekte. Bu tutanakta bu tip ifadeler yer almaması gerekir. Bu tutanağın amacı olay mahallinin görülmesidir olay mahalli ile şahıs arasında bağlantıların yerinde görülüp kolluk kuvvetinin ağzından gerçeğe yakın biçimde aktarılmasıdır. Müdafii gelmeden bu tutanak tutulduysa yabancının yapması gereken şey müdafii geldikten sonra bu konuda 'keşif' (olay mahalline gidip zabıt tutma) ve 'delil toplama' talep edilmesidir. Uygulamada bu ihmal ediliyor ve kolluk kuvvetlerinin düzenlemiş olduğu yer gösterme tutanağı sanığı hapsine sebep olabilmektedir. Çok-çok önemli diğer bir nokta sanığın tercüman istemesidir. Herkes tercüman olamaz. Tercüman yetkin olmalı. Yetkin tercüman demek en azından yeminli tercüman olmasıdır. Uygulamada 'tercüman' olarak bilinen şahısların teknik anlamda tercüman olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Yetkin tercüman bulunmaması Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdine kusur teşkil etmektedir ve kararların hukuka aykırı oldukları tespit edilip tazminata hükmedilmektedir.
- 4- Yer gösterme tutanağının imzalanması: yer gösterme tutanağı müdafii tarafından imzalanmadıkça geçerli olmaz! Eğer yabancı şahıs tutanakta ne yazdığını bilmiyorsa veya tutanağın doğru olarak düzenlenmediği şüphesi varsa kendisi bunu imzalarsa bile müdafiden bu tutanağı imzalamamasını talep etmesi gerekiyor. Uygulamada, müdafii şahıs (avukat) karakola geldiğinde yer gösterme tutanağı düzenlenmiş, yabancı suçunu itiraf etmiş ve herkes tutanağı imzalamış oluyor. Müdafii de bu tutanağı imzalarsa bu aşamada yapılan tüm işlerin hukuka uygun yürütüldüğü sanığın müdafisi tarafından da onaylanmış oluyor ve itiraz edileme olayı çok zor oluyor. Tavsiyemiz: rusçasını okumadığınız tutanağı asla imzalamayın eğer imzalamak zorunda kaldıysanız müdafinin bunu imzalamamasını talep edin. Sorgu sırasında unutulmaması gereken konular: kolluk kuvveti yönlendirici soru sormaz; baskı yapamaz; ifadenizin alındığı yer baskı yaratacak bir yer olamaz; korku salarak ifade alınamaz. Bu şekilde alınan ifadeler geçersizdir ve davada dayanak yapılamaz. Üst mahkemeler bu konuda çok titizdirler bu konularda bir eksiklik tespit ederlerse alt derece mahkemesinin kararını bozarlar. Bu eksikliklerin tespit edilmesi tamamen sanığın müdafisi durumundaki avukatın soruşturma tutanaklarına koyacağı klozlardan anlaşılmaktadır. Sanığın müdafisini yönlendirmesi yerindedir.
- 5- tartaklandığını iddia eden yabancı doktora sevkini isteyebilir. Bu istek müdafii aracılığı ile savcılığa yazılacak dilekçe ile yapılır.

Türkiye’de kolluk güçleri ile sorunlarla karşılaşan yabancıların yapmaları gereken ilk şey soruşturmanın her aşamasında kendilerine müdafî ve avukat talep etmeleridir. Kolluk güçlerinin kendilerine karşı yaptıkları iddiaların yetkin bir tercüman tarafından tercüme edilmiş evrakları talep etmeleri ve anlamadıkları evrakları imzalamamalarıdır. İmzalanmış böyle bir evrak varsa

Avukatlarına bu konuda bilgilendirmeleri ve avukatlarından bu ifadeleri imzalamamaları veya kayıt düşerek imzalamalarını sağlamalarıdır. Yabancıların bu yöndeki bilinçli tutumları Türk kolluk güçleri için de gerçeklerin açığa çıkarılmasında son derece faydalıdır ve yargılamada gereksiz uzamaların önüne geçilmesinde katkıda bulunur.

Bu yazımızda değinmek istediğimiz diğer bir konu da 11.02.1964 tarihli ve 403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 5. Maddesi 04.06.2003 tarihli 4866 Sayılı Kanunla yapılan değişikliktir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları kapsayan “Türk vatandaşı ile Evlenme nedeniyle Türk vatandaşlığının kazanılmasına İlişkin Yönetmelik ise ” 25.05.2004 tarihli ve 25471 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Yönetmeliğe göre başvuru makamları ve aranan şartlar aşağıda sunulmaktadır:

Evlenme nedeniyle Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılar, en az üç yıldan beri evli olmaları ve evliliklerinin hali hazırda devam ediyor olması kaydıyla yurt içinde ikamet ettiği yerin en büyük mülki idare amirliklerine, yurt dışında ise Türk Konsolosluklarına yazılı olarak başvuruda bulunabilirler.

Başvuru sonucunda Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda yukarıdaki şartlarla birlikte aşağıda belirtilen şartlar aranır.

- a) Mücbir sebepler dışında fiilen bir arada yaşamak,
- b) Fuhuş yapmak, fuhuş aracılık etmek ve fuhuş zorlamak, kadın ticareti yapmak gibi herhangi bir faaliyet içinde bulunmamak,
- c) Kamu düzeni, milli güvenlik ve genel ahlak açısından sakıncalı olmamak,

Başvuruda ibraz edilecek belgeler aşağıdakilerdir.

Üç yıldan beri bir Türk vatandaşı ile evli olan ve bu sürenin bitimi tarihinden sonra Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunan yabancıların form dilekçelerine aşağıda belirtilen belgeler eklenerek müracaat makamları tarafından İçişleri Bakanlığına gönderilecektir.

- a) Açıklamalı aile nüfus kayıt örneği
- b) Halen vatandaşı oldukları ülke makamlarınca verilmiş kimliğini ispatlayan bir belgenin noter tasdikli Türkçe tercümesi
- c) Yabancı hakkında yapılacak olan inceleme ve araştırma formu dayanakları

Şayet Türk vatandaşı ile evlenen yabancı evlenmekle asli vatandaşlığını kaybetmiş ise ya da kaybediyorsa, bu hususu ispatlayan ülkesi yetkili makamlarından alınacak bir belgenin usulüne göre tasdik edilmiş noter onaylı Türkçe tercümesi ile durum İçişleri Bakanlığına intikal ettirilir. Bakanlıkça verilecek karara göre, kişi hakkında gerekli işlem yapılacaktır.

Dikkat edileceği gibi eski düzenlemede Türk erkek ile evlenen yabancı kadının seçme ile evlenme anından itibaren Türk vatandaşlığını kazanma uygulaması değiştirilmiştir. Uygulamada, Türk erkek ile evlenerek Türk vatandaşlığına geçme yönündeki bazı kötü niyetli uygulamaların önüne geçilmiştir.